

РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

УДК 351.82(477)(043.2)

РЕГІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНІ КЛАСТЕРИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Кризська Р.Ю.

директор Кримської дирекції УДППЗ “Укрпошта”

I. Вступ

Однією з найбільш ефективних моделей стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів на регіональному рівні, як свідчить досвід багатьох зарубіжних країн, є створення спеціалізованих кластерів. Утілення цієї моделі дає змогу не тільки до певної міри виправити існуючі територіальні диспропорції, а й надати необхідний імпульс для прискорення позитивних структурних змін у національній економіці в майбутньому. За умов обрання правильної стратегії розвитку та виваженої державної підтримки регіональні кластери стають, по суті, потужними центрами інноваційної діяльності, а відтак – дієвими інструментами реалізації великомасштабних загальнонаціональних інноваційних та інвестиційних проектів, модернізації економіки країни в цілому.

Проблеми запровадження кластерної моделі організації інвестиційної та інноваційної діяльності, у тому числі – на регіональному рівні, розглядали у своїх працях В. Англічанінов [1], О. Гуменюк [2], І. Запатріна [3], В. Івченко [4], О. Кучеренко [3], Л. Марков [5], А. Маршал [6], В. Оскольський [7], М. Портер [8], А. Скоч [10], С. Соколенко [11] та інші. Цими дослідниками розроблені вихідні принципи створення кластерів, проаналізовані можливості стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів у їх межах. При цьому згаданими авторами небезпідставно підкреслюється, що потенційних переваг у кластерної концепції економічного зростання в цілому більше, ніж потенційних недоліків. Це стосується не лише економічної сфери (ефективне державне регулювання інноваційно-інвестиційних процесів, загальне покращення якості виробництва, формування довгострокової стратегії розвитку як окремих регіонів, так і країни загалом), а й соціальної сфери (вирішення проблеми безробіття, зростання заробітної плати та відрахувань до бюджету).

Невирішені частини загальної проблеми. Проте питання запровадження кластерної моделі на регіональному рівні з урахуванням специфіки й тенденцій розвитку національної економіки, знаходження ефективних важелів державної підтримки відповідних господарських утворень у посткризовий період поки що не знайшли адекватного відображення в наукових публікаціях.

II. Постановка завдання

Метою статті є визначення специфіки формування регіональних кластерів у контексті актуальних завдань державного регулювання інвестиційно-інноваційних процесів в Україні.

Для досягнення зазначеної мети, необхідно розв'язати такі дослідницькі завдання:

- визначити основні змістовні характеристики функціонування регіональних кластерів (враховуючи світовий досвід та вітчизняні реалії);
- проаналізувати сильні та слабкі боки запровадження кластерної моделі на регіональному рівні національної господарської системи;
- запропонувати шляхи підвищення дієвості механізмів державного сприяння становленню кластерної моделі регулювання інвестиційно-інноваційних процесів на регіональному рівні з урахуванням специфіки розвитку національної економіки в посткризовий період.

III. Результати

Хоча на сьогодні можна констатувати високу популярність кластерного підходу, особливо в країнах ЄС та Північної Америки, в економічній науці на сьогодні відсутнє чітке визначення поняття “кластер”. З точки зору державного управління (у тому числі в контексті державного управління економікою), під кластером слід розуміти поєднання підприємств і установ, що взаємодіють на визначеній території та спрямовують свою діяльність на випуск та розповсюдження інноваційної продукції та послуг [4, с. 13–15; 3,

с. 298]. Обґрунтованою, на нашу думку, є теза про те, що доцільно визначати кластер як набір кількох ключових характеристик, а саме: географічної концентрації та взаємозв'язку учасників кластеру, конкуренції між ними, критичної маси малого та середнього бізнесу. У свою чергу термін "кластерна політика" використовується як загальна назва для різних способів підтримки ініціатив зі створення та розвитку кластерів [5, с. 21]. Кластери суттєво відрізняються від різноманітних концернів та акціонерних товариств. Зокрема, підприємства, що об'єднуються в кластери, не втрачають своєї юридичної та господарської самостійності. По-друге, підприємства об'єднуються за принципами співфінансування. По-третє, кластери – це продукт територіального маркетингу, адже для успішного розвитку кластерних структур необхідно використовувати маркетингові підходи одночасно до чотирьох складових: бізнесу, влади, організацій громадського сектора та науки. При цьому в економіці країни кластери виконують роль інноваційних центрів зростання як на внутрішньому ринку, так і на міжнародному [2, с. 12]. Виходячи з цього, сьогодні провідні країни світу (США, Канада, Франція, Італія, Німеччина, Данія, Нідерланди, Бельгія) активно використовують кластерні моделі для просування національної економіки. Зазначимо, що, починаючи з 90-х рр. ХХ ст. кластери розглядаються як об'єкт промислової політики нового зразка – "кластерної політики", головною метою якої є покращення конкурентоспроможності країни або окремого регіону. В основі цієї політики – визнання того факту, що, хоча стабільні політико-правові, соціальні інститути та послідовна макроекономічна політика є важливими передумовами національного (регіонального) сталого розвитку, фактично потужність формується на мікроекономічному рівні здатністю фірм та компаній виробляти інноваційні товари та послуги, які користуються стабільним попитом та є інвестиційно привабливими. У цілому виділяють такі типи державної кластерної політики:

- політика посередництва (в основному мова йде про сприяння посиленню кооперації між учасниками кластера);
- політика стимулювання попиту (наприклад, державне замовлення);
- політика стимулювання зовнішніх зв'язків (зокрема, реалізація інфраструктурних та інвестиційних проектів, ліквідація торговельних бар'єрів, захист прав інтелектуальної власності тощо);
- політика створення сприятливих структурних умов (інституційних, макроекономічних).

Кластерна політика об'єднує в собі елементи регіональної політики, промислової

політики, політики підтримки малого та середнього бізнесу, політики залучення іноземних інвестицій, інноваційної, науково-технічної та інших політик і програм. Відповідно до цього її реалізація, через свою багатовекторність передбачає переважно заходи регуляторного характеру, головна мета яких полягає в ліквідації перешкод, що стоять на шляху обміну знань, інновацій тощо. Виходячи з цього, роль держави в реалізації кластерної політики важко переоцінити, передусім на етапах зародження нових кластерів або вдосконалення вже існуючих. При цьому формування кластерів винятково на базі галузевих підходів є недостатнім. Необхідно виявлення спільних рішень, які визначають стійку дію тенденцій, що спричиняють розвиток як галузей, так і територій. Такими факторами, що забезпечують стійкий розвиток, є ресурсне забезпечення, комунікації та інвестиції [1, с. 9]. Виходячи з вищевикладеного, механізми державного сприяння з упровадження кластерної моделі в основному полягають у:

- виявленні вертикальних або горизонтальних структур у наукомістких секторах промисловості;
- плануванні досліджень з картирування кластерів, виявлення регіонів, напрямів діяльності, технологій, які можуть отримати вигоду від організацій кластерного типу, об'єднання їх у загальну стратегію соціально-економічного зростання;
- визначенні особливостей взаємодії центральних та регіональних ініціатив;
- законодавчих ініціативах у сфері створення та функціонування інноваційних кластерів;
- розробці стратегічної інформації про кластери;
- проведенні спільних маркетингових досліджень;
- визначенні бар'єрів та стримувальних факторів на шляху розвитку кластерів і здійснення систематичних коректувань проведеної політики;
- інформуванні зацікавлених сторін про можливі вигоди створення кластерів, створення механізму з реалізації державної підтримки діючих інноваційних кластерів.

При цьому в транзитивних країнах роль держави у формуванні кластерів набагато менша, ніж у розвинутих країнах. Виходячи з цього, в Україні держава повинна виступати як рівноправний партнер (разом з бізнесом та науковим співтовариством) кластерної політики. Важливою функцією держави при цьому є співфінансування проектів. У цьому контексті доцільним є створення при уряді координаційної ради з проблем кластерної політики.

Особливий інтерес для нас становлять регіональні кластери, адже в умовах вітчизняної економічної ситуації, специфіки регіонального поділу України тощо саме вони можуть стати "локомотивами" інвестиційно-інноваційного розвитку. При цьому мова йде передусім про монокластерну регіональну модель, яка дає можливість формувати та реалізовувати регіональну інвестиційно-інноваційну політику, спрямовану на розвиток регіону в цілому. З огляду на це, вагому роль будуть відігравати регіональні та, частково, центральні органи влади, які, принаймні на першому етапі, будуть ініціювати та контролювати процеси визначення мети створення кластеру, формування інфраструктури, визначення напрямів, способів та пріоритетів діяльності тощо. Актуальність впровадження такої моделі для України полягає в тому, що вона орієнтована на регіони, що мають вже сформовану промислово-виробничу структуру, яка є неконкурентоспроможною через застарілі технології, зміну ринків збуту тощо (фактично мова йде про більшість областей країни). Цінність полікластерної регіональної моделі у цьому випадку набагато нижча, адже при її впровадженні ініціатива створення регіональних кластерів належить безпосередньо самим підприємствам, а сам процес є достатньо хаотичним.

На думку деяких дослідників, на ранньому етапі формування кластерів пріоритетним завданням держави має бути створення (трансформація, модернізація чи форматування) інфраструктури та ліквідація несприятливих умов для діяльності підприємств. Пізніше, на етапі розвитку кластера, роль держави зводиться до ліквідації обмежень та перешкод для впровадження різноманітних нововведень [8, с. 137]. При цьому мова передусім йде про інноваційні кластери, які, відповідно до досліджень Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), є ключовим інструментом у зростанні рівня національної конкурентоспроможності. Разом з тим, необхідно враховувати, що кластерний підхід вимагає розробки та реалізації масштабних виробничих програм, кредитне забезпечення яких в умовах кризи видається проблемним. Виходячи з цього, особливого значення набувають пріоритетні форми співінвестування проектів формування кластерів (з коштів державного, обласного та муніципального бюджетів, різних фондів), а також цільове кредитування під державні гарантії.

Традиційно кластерний підхід використовується для цілеспрямованого створення кластерів на національному або регіональному рівнях економіки в межах існуючої національної (регіональної) інноваційної політики. Реалізація традиційного кластерного

підходу, як правило, включає два етапи. На першому етапі визначаються провідні галузі економіки, які є конкурентоспроможними на світовому рівні. На другому етапі мова йде про розробку стратегії максимального використання переваг географічного розташування в місцях концентрації підприємств та організацій найбільш конкурентоспроможних галузей для підвищення конкурентоспроможності всіх організацій галузі в певному географічному регіоні. При цьому дуже важливу роль у традиційному кластерному методі відіграє суб'єкт управління, яким є центральні (регіональні) органи влади.

Методологія спрямованого формування регіонального кластерного утворення полягає в тому, що:

1) визначаються напрями господарської діяльності, які найбільше характерні для певного регіону. Вони є основою для формування агропромислових регіональних кластерів;

2) здійснюється розробка виробничо-технічної структури кластерного утворення на основі завершених груп виробництв з одержання конкретного продукту;

3) на базі виробничо-технологічної структури кластера здійснюється формування структури кластерного утворення;

4) до складу кластерного утворення включаються й ті структури, з якими постійно співпрацюють його виробництва.

Регіональні інноваційні кластери, створені за допомогою традиційного підходу, мають низку переваг, основними з яких є високий рівень зростання зайнятості, що особливо актуально для так званих депресивних регіонів, висока інноваційна активність підприємств та, відповідно, продуктивність, зростання прибутковості організацій, посилення конкурентних переваг тощо.

Найбільш ефективно традиційний кластерний підхід спрацьовує при формуванні кластерів організацій перспективних галузей, які відносяться до п'ятого та шостого технологічного укладів. Проте необхідно враховувати той факт, що українська економіка відноситься до категорії багатокладних, відповідно, в ній наявні підприємства та цілі галузі, характерні для третього та четвертого технологічних укладів. До того ж, характерною особливістю української економіки є концентрація зазначених підприємств та галузей у регіонах зі сформованою промислово-виробничою структурою. У цілому кластери вбирають у себе багато рис попередніх організаційних форм управління підприємствами, існуючи з ними паралельно та стимулюючи їхній розвиток. Кластерний підхід розвитку інвестиційно-інноваційних комплексів реалізується на основі принципів інтеграції, системності, гармонізації, визна-

Держава та регіони

чення інвестиційного лідера, групування та консолідації капіталу.

У зарубіжних країнах провідна роль у реалізації кластерної політики на рівні регіонів належить агентствам регіонального розвитку. У свою чергу, основним завданням органів центральної влади у сфері кластерної політики є стимулювання та підтримка створення й реалізації кластерних ініціатив. Важливим завданням органів центральної влади також є впровадження кластерного підходу в ключові документи соціально-економічного розвитку регіонів. Упровадження кластерного підходу в документи, що визначають стратегічний розвиток регіонів і галузей, дає компаніям змогу формувати довгострокові плани розвитку щодо їхньої власної діяльності в рамках регіональних кластерів, а також ефективніше проводити інвестиційну політику розвитку ключових секторів.

Що стосується органів місцевого самоврядування, то в контексті стимулювання розвитку кластерної моделі вони в основному зосереджують свою увагу на таких напрямках: залучення місцевих кластерних ініціатив у регіональні кластери; інформаційно-аналітична підтримка місцевих кластерних ініціатив; нормативно-правова підтримка місцевих кластерних ініціатив; адміністративна підтримка місцевих кластерних ініціатив; податково-бюджетна підтримка місцевих кластерних ініціатив; грошово-кредитна підтримка місцевих кластерних ініціатив; інвестиційна підтримка місцевих кластерних ініціатив; розвиток відповідної інфраструктури; розвиток і залучення трудових ресурсів.

У свою чергу суб'єкти підприємницької діяльності, які формують кластер, можуть взаємодіяти із центральними та регіональними органами влади шляхом:

- загальної координації діяльності (різноманітні засідання, круглі столи, семінари тощо, спільна розробка політик та програм регіонального розвитку);
- укладання договорів про співпрацю;
- створення спільних баз даних з питань інноваційно-інвестиційного розвитку (що суттєво покращить обмін інформацією та надасть змогу використовувати її для формування кластерів в інших регіонах);
- формування єдиної інформаційної політики з питань кластеризації.

У цілому державне стимулювання процесів інноваційного саморозвитку на основі кластерного підходу дасть можливість створити в регіонах умови, що нададуть змогу перейти до більш розвинутих технологій. При цьому основними завданнями державних органів влади, а також органів місцевого самоврядування повинні стати:

- визначення потенційних кластерів, їх галузевих та географічних кордонів;

- розробка критеріїв успішної діяльності кластерів (основою яких є інвестиційно-інноваційна складова);
- розробка механізмів підтримки функціонування кластерів;
- вироблення механізмів подальшої інтеграції новоутворених регіональних кластерів у національну економіку.

Фінансування процесу створення кластеру можна вести на базі бюджетних ресурсів та інвестицій його учасників. Фінансування інфраструктури та окремих проектів може здійснюватися як на основі змішаного фінансування – інвестиції підприємств і бюджетного фінансування, так і за мінімальної участі бюджетних ресурсів.

Засобами залучення інвестицій у створення та розвиток кластерів можуть стати пріоритетні інвестиційні проекти, а також проекти державно-приватного партнерства. У свою чергу, забезпечення збуту виробленої кластерами продукції (поряд з чинними конкурентними механізмами функціонування ринків) може здійснюватися за допомогою державного або муніципального замовлення.

Централізоване формування регіональних кластерів дає змогу концентруватися на залученні зовнішніх (іноземних) інвестицій, максимально користуючись підтримкою місцевої влади; цілеспрямовано формувати основні виробничі фонди; дотримуватися основних пріоритетів регіонального (галузевого) розвитку; активно сприяти розвитку соціального капіталу. Крім того, подібні кластери є більш стійкими до різноманітних проявів фінансово-економічної кризи або елементарних економічних помилок керівництва, адже можуть розраховувати на державну підтримку.

Разом з тим, централізоване створення регіональних інвестиційно-інноваційних кластерів від початку містить у собі ризики, що полягають у повному підпорядкуванні процесів функціонування та розвитку кластера державним органам влади, яким значною мірою притаманні адміністративні методи управління, високий рівень корупції, недовіра до радикальних нововведень, а в умовах України – залежність від політичної ситуації.

Крім того, в умовах кризи створення кластерів фактично неможливе без активної допомоги органів влади, які здатні забезпечити необхідні інституціональні умови, фінансову та організаційно-управлінську підтримку, а також виступають як основне начало, що генерує процес формування стійких взаємовигідних економічних зв'язків і структур між учасниками кластерного утворення.

Формування кластерів вимагає окремої регіональної інноваційної політики, спрямованої на підтримку кластерів. Здійснення такої політики, на думку автора статті, пе-

редбачає такі заходи: створення відповідної інфраструктури, що сприяє ефективному та динамічному функціонуванню ринків; устанавлення сприятливого політичного та економічного клімату в регіоні; стимулювання відносин (трансфер знань і технологій, стратегічна інформація) між різними суб'єктами інноваційної діяльності.

Виділяють два напрями реалізації регіональної кластерної політики. По-перше, підтримка конкуренції, підвищення освітніх і екологічних стандартів, просування інтересів компаній кластера на зарубіжних ринках. Основна роль при цьому приділяється центральним органам влади. Форми реалізації відповідної політики – прийняття нормативно-правових актів та укладання міжнародних договорів. По-друге, мова йде про просування продукції на вітчизняний і зарубіжні ринки; створення “бренду” регіону; розвиток мереж компаній у суміжних підгалузях; інтенсифікацію контактів між органами влади, університетами, НДІ, технопарками та приватними компаніями. Відповідальними при цьому є регіональні органи влади, органи місцевого самоврядування. Серед форм реалізації політики варто виділити державно-приватне партнерство; нормативно-правове регулювання; проведення досліджень щодо розвитку кластера; державні замовлення для диверсифікації діяльності компаній; організацію виставок.

Разом з тим, зазначена регіональна кластерна політика передбачає поступовий перехід від прямого субсидювання галузей промисловості або окремих підприємств до опосередкованого стимулювання, як це відбулося, зокрема, у Фінляндії, Данії, США, Великобританії та Нідерландах, де головною функцією органів влади стало встановлення системи регулювання, що забезпечувала ринкові стимули для формування кластерів [12].

При цьому завдання регіональної кластерної політики спрямовані на створення сприятливих умов для формування й розвитку конкурентоспроможних кластерів на території регіону та включають: проведення діагностики кластерів; підтримку кластерних ініціатив та інформування про них центральні та регіональні органи влади; стимулювання розвитку кластерів; моніторинг діяльності кластерів і оцінку ефективності кластерної політики.

Детальнішою формою реалізації кластерної політики є її методичний супровід, організаційні заходи (організація зустрічей, конференцій, круглих столів), прийняття нормативно-правових актів, що стосуються реалізації кластерної ініціативи та розвитку кластерів, виділення фінансів для розвитку інфраструктури кластерів, створення центрів навчання тощо [9, с. 45].

Однак потрібно враховувати, що інноваційний розвиток регіону (в рамках кластерного підходу) вимагає, по-перше, поступової передачі повноважень від національного до регіонального (місцевого) рівня. Це пов'язано з тим, що саме регіони мають переваги (перш за все географічні), що дають їм змогу стимулювати первісні процеси розвитку, у тому числі в контексті основи функціонування кластерів – соціального капіталу.

По-друге, мова повинна йти про всебічну підтримку та стимулювання державних, громадських та приватних організацій у регіоні, що сприятиме функціонуванню різноманітних ділових асоціацій, які здатні формувати ініціативи “знизу-вгору” на основі місцевих особливостей. У результаті регіон не стільки копіює центральний досвід кластерної моделі, скільки формує власний, оптимальний з огляду на географічну, культурну, політичну, соціально-економічну та інші складові розвитку.

Інтеграція кластеру в національну інноваційну систему належить до завдань центральних та регіональних органів державного управління, відповідно, на сьогодні розробка стратегії розвитку кластерів є екзогенною, а не ендогенною. Разом з тим, останнім часом у країнах ЄС акцент поступово зміщується в бік ендогенних стратегій регіонального розвитку (формування ділових стратегій підприємництва, інкубаторів, технологічних ініціатив тощо), що дає змогу уникнути глобальних ризиків та максимально використати локальні особливості регіону.

У цілому формування та розвиток інвестиційно-інноваційних кластерів є невід'ємною частиною розвитку регіональної інноваційної системи загалом. Більше того, під впливом функціонування кластерів інноваційна система набуває змін, розвиваючись у напрямках удосконалення нормативно-правової бази інноваційної системи, розробки механізмів підтримки ініціатив з формування кластерів, стимулювання формування інноваційної інфраструктури регіональної інноваційної системи тощо.

Важливою умовою державної кластерної політики повинна стати відсутність прямого втручання влади в процеси кластеризації. Оптимальним, на нашу думку, є просто створення організаційних умов для розвитку кластерних моделей (формування відповідної інфраструктури та вплив на фактори конкурентоспроможності). Безумовно, національна кластерна політика необхідна, проте в кластері найбільш важливою є роль саме місцевої влади, з якою малий та середній бізнес здатний налагодити ефективну комунікацію. Саме регіональна та муніципальна влада має повну інформацію про діяльність кожного підприємства та зацікавленість в ефективному функціонуванні кластера.

Таким чином, з погляду на вітчизняну специфіку політичного та соціально-економічного розвитку України, оптимальним рівнем регулювання державною владою кластерних ініціатив повинен стати рівень місцевих органів державної влади. Це пов'язано з тим, що органи місцевого самоврядування, по-перше, краще ознайомлені зі специфікою економічного розвитку регіону, по-друге, мають досвід співробітництва з місцевим бізнесом, по-третє, можуть впливати на формування кластерів, використовуючи кошти місцевого бюджету, вчасно перенаправляти фінансові потоки на найбільш перспективні напрями тощо. По-четверте, достатньо часто кластери в Україні локалізовані в межах однієї області. У зв'язку із цим доцільним є створення окремих органів державного регулювання процесів кластеризації в регіонах, наприклад, комітетів з кластерів при обласних державних адміністраціях (можливо, на громадських засадах, що збереже кошти бюджету).

IV. Висновки

Одним із засобів прискореного економічного розвитку як інноваційно-інвестиційного потенціалу держави загалом, так і окремих регіонів зокрема є кластерний підхід, про ефективність якого свідчить як світова господарська практика, так і до певної міри вітчизняний досвід. Створення та супроводження діяльності інноваційно-інвестиційних кластерів на регіональному рівні має відбуватися за активної участі органів державної влади, які мають визначати інституційне середовище їх розвитку.

Для оптимізації запровадження кластерної моделі в Україні доцільно розробити відповідну законодавчу базу, прискорити розробку національної стратегії кластеризації економіки, визначити головні структури з виконання національних і регіональних кластерних ініціатив та пріоритети формування в Україні регіональних інвестиційно-інноваційних кластерів, сприяти розвитку міжнародної співпраці вітчизняних кластерів з відповідними утвореннями ЄС, внести зміни в освітній процес з метою підготовки фахівців для роботи у кластерних моделях тощо. У цілому в контексті формування національної стратегії кластеризації України та її регіонів основна увага повинна приділятися створенню венчурної індустрії та технологічних кластерів, сприянню до об'єднання інтелектуальних і підприємницьких можливостей, побудові мережі бізнес-інноваційних структур різних рівнів (консалтингово-інформаційні центри та центри трансферу технологій → бізнес-інкубатори, які працюють з реально існуючими проектами → технологічний парк, що забезпечує умови проведення науково-дослідної роботи малими і середніми інноваційними та інноваційно-

активними підприємствами → технологічні території).

Формування регіональних інвестиційно-інноваційних кластерів вимагає суттєвого посилення відповідного теоретико-методологічного забезпечення, адже держава повинна чітко розуміти, в якому напрямі рухатися та проводити комплексні реформи. Передусім мова йде про адміністративний та територіальний компоненти реформ, а саме врахування соціально-економічної специфіки кожного регіону. Виходячи з цього, дослідження в цьому напрямі є актуальними і зумовлені необхідністю вдосконалення методів та форм управлінської діяльності.

Література

1. Англичанинов В.В. Развитие промышленных комплексов на основе кластерных образований : автореф. дис. ... канд. экон. Наук : спец. 08.00.05 / В.В. Англичанинов ; ГОУ ВПО Нижегородский государственный архитектурно-строительный университет. – Нижний Новгород, 2009. – 25 с.
2. Гуменюк О.І. Кластери як організаційна структура інноваційно-інвестиційної моделі розвитку промисловості / О.І. Гуменюк // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 2. – С. 9–19.
3. Державне управління: плани і проекти економічного розвитку : монографія / [за заг. ред. О.Ю. Кучеренка, І.В. Запатріної]. – К. : ВІП, 2006. – 624 с.
4. Івченко В.А. Формування національних інноваційних кластерів в Україні як елементів інституціонального забезпечення сталого розвитку / В. А. Івченко // Інвестиції та інноваційний розвиток. – 2009. – № 1. – С. 1–3.
5. Марков Л.С. Проблемы реализации кластерной политики в России / Л.С. Марков // Научный эксперт. – 2007. – № 7. – С. 20–30.
6. Маршалл А. Принципы экономической науки : пер с англ. : у 3 т. / А. Маршалл. – М. : Прогресс, 1993. – Т. 1. – 342 с.
7. Оскольский В. О перспективах становления конкурентоспособной региональной экономики / В. Оскольский // Экономика Украины. – 2007. – № 12. – С. 4–11.
8. Портер М. Международная конкуренция : пер. с англ. / М. Портер ; [под ред. и с предисл. В.Д. Щетинина]. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.
9. Романова О.А. Кластерное развитие экономики региона: теоретические возможности и практический опыт / О.А. Романова, Ю.Г. Лаврикова // Экономика региона. – 2007. – № 3. – С. 40–51.
10. Скоч А.В. Эффективность кластеризации региональной экономики / А.В. Скоч //

- Экономические стратегии. – 2007. – № 3. – С. 160–166.
11. Соколенко С.И. Производственные системы глобализации: сети, альянсы, партнерства, кластеры / С.И. Соколенко. – К. : Колос, 2002. – 546 с.
12. Hertog P. Chapter 5. Approaches to Cluster Analysis and its Rationale as a Basis of Policy / P. Hertog, J. Leyten, I. Limpens, J. Whalley // Literature Review for RICE Project, Birghton. – 2001. – June.

Кризська Р.Ю. Регіональні інвестиційно-інноваційні кластери: актуальні проблеми запровадження в Україні

Анотація. У статті проаналізовано специфіку формування регіональних інноваційно-інвестиційних кластерів у національній економіці, визначено основні напрями запровадження регіональної кластерної політики в контексті реалізації завдань держави з активізації інвестиційних та інноваційних процесів в Україні.

Ключові слова: державне управління, інновації, інвестиції, інвестиційно-інноваційні процеси, кластерна модель, регіональний кластер.

Кризская Р.Ю. Региональные инвестиционно-инновационные кластеры: актуальные проблемы внедрения в Украине

Аннотация. В статье проанализирована специфика формирования региональных инновационно-инвестиционных кластеров в национальной экономике, определены основные направления внедрения региональной кластерной политики в контексте реализации задач государства по активизации инвестиционных и инновационных процессов в Украине.

Ключевые слова: государственное управление, инновации, инвестиции, инвестиционно-инновационные процессы, кластерная модель, региональный кластер.

Kryzaska R. Regional investment and innovative clusters: actual problems of implementation in Ukraine

Annotation. The article deals with the formation of regional clusters of innovation and investment in the national economy, the basic directions of implementation of regional cluster policy in the context of the objectives of the state of the investment and innovation processes in Ukraine.

Key words: public administration, innovation, investments, investment and innovation processes, cluster model, regional cluster.